

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, кандидата економічних наук, доцента кафедри «Фінанси, облік та психологія» Українського державного університету науки і технологій Добрик Лілії Олександрівни на дисертаційну роботу Писарькової Валерії Ростиславівни «Теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету регіону», представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми дисертаційної роботи. Актуальність теми дисертаційної роботи «Теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету регіону» визначається необхідністю забезпечення стійкості регіонів в умовах постійних змін і викликів сучасного економічного середовища. Сучасна глобалізація, технологічний розвиток та зміни у світовій економіці створюють нові можливості та загрози для регіонів. В умовах посилення конкуренції між регіонами як на національному, так і на міжнародному рівні, виникає потреба у нових підходах до забезпечення їх конкурентоспроможності.

Концепція конкурентного імунітету дозволяє розглядати регіон як складну систему, здатну протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам, швидко адаптуватися до змін та використовувати свої сильні сторони для досягнення довгострокового розвитку. Формування конкурентного імунітету включає розробку та впровадження ефективних стратегій, які базуються на аналізі та прогнозуванні економічних процесів, оптимізації ресурсів та розвитку інноваційного потенціалу. Важливим аспектом є розробка теоретико-методичних підходів, які дозволять систематизувати процес формування конкурентного імунітету регіону. Це включає вивчення механізмів і інструментів, які сприяють підвищенню стійкості та адаптивності регіонів, а також розвиток науково обґрунтованих рекомендацій для регіональної політики. Підвищення конкурентного імунітету регіону є ключовим чинником

забезпечення сталого соціально-економічного розвитку, підвищення якості життя населення та зменшення регіональних диспропорцій. Це особливо важливо в умовах посилення економічної нестабільності та необхідності швидкої реакції на кризові явища.

Тож актуальність дисертаційного дослідження «Теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету регіону» обумовлена необхідністю розробки стратегій, які забезпечують стійкість регіонів в умовах постійних змін і викликів сучасного економічного середовища.

Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження було виконане в рамках науково-дослідних робіт ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет», зокрема, за держбюджетною темою: «Соціально-економічний розвиток як основа реалізації економічних інтересів суспільства» (державний реєстраційний номер – 0118U000058).

Також, дисертаційна робота виконана в межах ще двох науково-дослідних тем:

– «Інформаційна підтримка прийняття управлінських рішень соціально-економічними системами» (державний реєстраційний номер – 0121U113239);

– «Методологія соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку регіонів, галузей виробництва, підприємств та їх об'єднань» (державний реєстраційний номер – 0116U006782).

Практичне значення отриманих результатів підтверджується свідоцтвом про реєстрацію авторського права на твір на статтю «Methodological approaches to management of industrial clusters» (номер авторського свідоцтва – 93144; дата реєстрації авторського права 17 жовтня 2019 року, бюлетень №55 від 27 листопада 2019 року).

Матеріали дисертаційного дослідження використані в межах проходження міжнародного науково-дослідного стажування в рамках грантової програми

PROM (Wroclaw University of Economic and Business through the PROM Program – 14.03.2022-12.04.2022).

Ступінь обґрунтованості, достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність. Дисертаційна робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів із відповідними підрозділами, висновків до кожного розділу, загальних висновків до дисертаційної роботи, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 260 сторінок, з них: основного тексту – 172 сторінки, список літературних джерел з 206 найменувань – 21 сторінка, додатки – 35 сторінок.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, представлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами, сформульовано мету, завдання, методи та інформаційну базу дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача, апробацію результатів дослідження та публікації здобувача, структуру та обсяг дисертаційної роботи.

В першому розділі роботи представлено теоретичні та методологічні положення дослідження конкурентного імунітету регіону, а саме: досліджено наукові підходи до поняття «конкурентний імунітет» і удосконалено поняття «конкурентний імунітет регіону»; узагальнено значення, фактори та умови забезпечення конкурентного імунітету регіонів; представлено взаємозв'язок конкурентного імунітету та базових понять конкурентного аналізу регіонів.

В другому розділі роботи автор пропонує методичний підхід до оцінки конкурентного імунітету регіонів; проаналізовано стан регіонів за визначеними показниками; здійснено оцінку збалансованості місцевого бюджету, фінансової стійкості місцевого бюджету та ефективності місцевого бюджету регіонів України; проведено деталізацію показників, обраних в межах методичного підходу оцінки конкурентного імунітету регіонів; проведено моніторинг за визначеними показниками в натуральному вираженні.

В третьому розділі роботи автор проводить кількісну оцінку конкурентного імунітету регіону з використанням кластерного та нейромережевого аналізів, використовуючи метод кластеризації k -means та само організаційні карти Кохонена; проводить інтегральну оцінку конкурентного імунітету регіонів на основі запропонованого методичного підходу; пропонує систему моніторингу та структуру системи управління конкурентного імунітету для регіонів України.

Кожен з розділів закінчується відповідними висновками, котрі узагальнюють отримані результати.

Висновки та рекомендації відповідають поставленим в дослідженні завданням та відображають наукову новизну, теоретичну і практичну значимість дисертаційного дослідження. Дисертаційна робота є логічно послідовною та завершеною працею, що виконана автором самостійно. Наукове дослідження оформлене відповідно до встановлених вимог та містить усі необхідні структурні компоненти.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі. Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці методичних положень та відповідної методики кількісної оцінки конкурентного імунітету регіону на основі формування визначеної системи показників, а також виділення меж інтервалів для подальшої класифікації отриманих результатів шляхом виділення трьох окремих типів конкурентного імунітету. При цьому Писарьковою В.Р. отримано наступні наукові результати:

вперше:

– виконано кількісну оцінку конкурентного імунітету регіонів України, використовуючи запропонований науково-методичний підхід до інтегрального оцінювання конкурентного імунітету регіону та розроблено алгоритм для

визначення кількісних границь інтервалів з метою подальшої класифікації отриманих результатів (п. 3.2);

удосконалено:

– поняття «конкурентний імунітет регіону» відмінне від інших понять, оскільки воно відображає здатність регіону протистояти негативним змінам як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі (п. 1.1);

– систему індикаторів для оцінки рівня конкурентного імунітету регіону (п. 2.2);

– науково-методичний підхід до інтегрального оцінювання конкурентного імунітету регіону (п. 2.2);

набуло подальшого розвитку:

– використання методів нейромережевого моделювання у процесі кількісної оцінки конкурентного імунітету регіону для диференціації регіонів за рівнем конкурентного імунітету регіону (п. 3.1);

– інтерактивна модель розрахунку рівня конкурентного імунітету регіону (п. 3.2);

– система моніторингу конкурентного імунітету регіону (п. 3.3);

– структура системи управління конкурентного імунітету регіону (п. 3.3).

Наведені наукові результати Писарькової В.Р. знайшли відображення у публікаціях; результати дисертаційного дослідження доповідались на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Теоретична цінність і практична значущість результатів дослідження, можливі шляхи використання результатів дослідження. Дисертаційне дослідження на тему «Теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету регіону» важливе тим, що воно пропонує нові погляди на поняття конкурентного імунітету та сприяє глибшому розумінню механізмів, що лежать в основі стійкості регіонів у глобальному економічному середовищі.

Практична значущість результатів дослідження, представлених у дисертаційній роботі, підтверджується довідками про впровадження в діяльність: Другого Правобережного відділу державної виконавчої служби у Чечелівському та Новокодацькому районах міста Дніпра, ПМУМЮ м. Одеса (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження № 03-2/97863/3 від 06 березня 2024 р.); Головного управління ДПС у Дніпропетровській області (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження № 20416/5/04-36-13-05-10 від 06 березня 2024 р.); ТОВ «Стальконструкція-110» (довідка про практичне використання результатів дисертаційної роботи № 103 від 16 лютого 2024 р.); ТОВ «БК «Ольвія» (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження № 236 від 12 лютого 2024 р.); ТОВ «ЕКОКАП ГРУПП» (довідка про практичне використання результатів дисертаційної роботи № 20-01/05 від 20 лютого 2024 р.); Університету імені Альфреда Нобеля при викладанні дисциплін «Підприємництво» та «Labour Economics and Social Relations» (довідка про впровадження у навчальний процес результатів дисертаційного дослідження №.126 від 04 березня 2024 р.).

Повнота викладення основних результатів в опублікованих працях. Основні результати дисертаційного дослідження опубліковано в 19 наукових працях, з яких 7 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 1 стаття у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базах даних Web of Science Core Collection, 4 розділи у іноземних та вітчизняних колективних монографіях, 7 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, які відповідають вимогам пунктів 8 і 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ №44 від 12.01.2022 р.

Академічна доброчесність. Проведений аналіз дисертаційної роботи Писарькової Валерії Ростиславівни не виявив академічного плагіату та порушення академічної доброчесності. Відсутність порушень академічної доброчесності підтверджується перевіркою засобами програми Unicheck.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Констатуючи високий рівень дисертаційного дослідження, слід зазначити наступні дискусійні положення та зауваження:

1. Представлений автором механізм зміцнення конкурентного імунітету регіону (стор. 57) передбачає визначення та оцінку поточних загроз і рівня вразливості, проте доцільно було б розширити складові механізму шляхом врахування не тільки загроз, а й позитивних аспектів та конкурентних переваг, що можуть значно підсилити конкурентоспроможність конкретних регіонів.

2. Варто було б детальніше розглянути вплив як внутрішніх, так і зовнішніх факторів (стор. 39-40) на конкурентний імунітет регіону. Це дозволило б краще зрозуміти взаємозв'язок між різними складовими та їх вплив на загальний рівень конкурентного імунітету.

3. В роботі представлено систему індикаторів для оцінки рівня конкурентного імунітету регіону (стор. 92). Проте, доцільним було б додати аргументацію щодо доцільності включення певних індикаторів та виключення інших.

4. Недостатньо розглянуто питання взаємодії між регіонами та її вплив на конкурентний імунітет (стор. 174-175). Доцільно було б дослідити, як співпраця та конкуренція між регіонами впливають на їх розвиток.

Наведені зауваження та рекомендації жодною мірою не впливають на високу оцінку одержаних результатів дисертаційної роботи Писарькової Валерії Ростиславівни.

Загальний висновок про дисертаційну роботу

Дисертаційна робота Писарькової Валерії Ростиславівни «Теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету регіону» є завершеною кваліфікаційною науковою працею та виконана на високому науковому рівні. Дисертаційне дослідження здобувача ступеня доктора філософії Писарькової Валерії Ростиславівни за змістом відповідає профілю спеціальності 051 «Економіка», а тема дисертаційної роботи є актуальною та необхідним чином розкрита.

В цілому, за актуальністю, структурою, аргументацією основних положень та новизною отриманих результатів дослідження Писарькової Валерії Ростиславівни на тему «Теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету регіону» відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та заслуговує позитивної оцінки.

На підставі зазначеного вище, вважаємо, що автор дисертаційної роботи Писарькова Валерія Ростиславівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»).

Рецензент

Кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри «Фінанси, облік та
психологія» Українського державного
університету науки і технологій

